

M^da

Masarykova
demokratická
akademie

Co byla a je mezinárodní migrace obyvatelstva? Co byla a je integrace migrantů? Co všechno způsobují a ovlivňují tyto procesy, čím jsou podmíněny – a lze je vůbec regulovat?

mezinárodní migrace

říjen
2019 –
listopad
2020

do šířky,
do hloubky,
do dálky

Garanti:

Prof. RNDr. **Dušan Drbohlav**, CSc.,
Přírodovědecká fakulta UK

PhDr. **Vladimír Špidla**,
ředitel Masarykovy
demokratické akademie

Na to a mnohé další otázky budou v sérii seminářů o mezinárodní migraci odpovídat přední experti a expertky na migraci z České republiky. Na základě faktů i vlastních zkušeností a s vybranými příklady z Česka i ze světa do hloubky rozebereme šíři a vývoj fenoménu migrace s důrazem na jeho sociokulturní, psychologické, ekonomické, demografické nebo environmentální aspekty.

Pro koho to je:

Série seminářů je otevřena každému, kdo má zájem prohloubit své znalosti fenoménu mezinárodní migrace.

Místo konání:

Kampus Hyberská, místnost 3D
(budova D, 3. patro, Hyberská 4, Praha)

Jak to bude vypadat:

O mezinárodní migraci budeme mluvit ve **12 seminářích** rozdělených do dvou částí po **6 seminářích**, které se budou konat jednou měsíčně, vždy v sobotu dopoledne **od 10.00 do 13.30** (včetně pauzy na občerstvení).

Za každou část kurzu bude účastníkům s nadpoloviční docházkou udělen od garantů kurzu certifikát.

Podmínky účasti:

Účastnický poplatek činí 900 Kč za jednotlivé části kurzu (celkem 6 seminářů), jednotlivý seminář za 200 Kč. Platit lze na místě nebo na účet 6953607001/5500, variabilní symbol: 573, do poznámky jméno účastníka.

Registrace:

Na 1. část Mezinárodní migrace se můžete registrovat na http://bit.ly/MDA_migrace_1, registrace je otevřena do **29. září 2019**.

Semináře se budou konat v těchto datech:

1. část:

5. října 2019

2. listopadu 2019

7. prosince 2019

4. ledna 2020

1. února 2020

7. března 2020

2. část:

18. dubna 2020

16. května 2020

20. června 2020

19. září 2020

17. října 2020

21. listopadu 2020

Úvod do problematiky – význam mezinárodní migrace a její širší zarámování do současné reality; základní přehled stavu a trendů na globální úrovni

Prof. RNDr. Dušan Drbohlav, CSc. (Přf UK)

Mezinárodní migrace bude zařazena do kontextu současné globalizace. Budou charakterizovány hlavní determinanty, motivy migračních pohybů i hlavní typy migrace a trendy v jejich proměně v časovém vývoji. Rovněž budou zdůrazněny faktory vedoucí k současnému nárůstu významu fenoménu migrace – jak v realitě, tak v diskurzech a veřejném mínění. Bude představen koncept „superdiverzity“ a hlavní rysy globálního migračního systému (s ukázkou migračních vazeb mezi jednotlivými makroregiony světa). Popis a vysvětlení toků migrantů bude doplněn o stručnou charakterizaci výše, významu a transferu tzv. finančních remitencí, tedy peněz posílaných migranty z bohatších cílových zemí zpět svým rodinám do chudších zemí původu migrantů.

Literatura:

World Migration Report 2018 (2017): Geneva, IOM. (strany 1-41).

1. část

05. 10. 2019

Mezinárodní migrace v historii

doc. PhDr. **Zdeněk Uherek**, CSc. (FSV UK)

Přednáška shrne základní migrační proudy od vrcholného středověku po současnost s důrazem na střední Evropu. Ukáže, že současné převládající migrační pohyby: jih – sever a východ – západ jsou poměrně mladé a že v dlouhodobé historické perspektivě zaznamenáváme často proudy opačné. Právě kolonizační migrační proudy západ – východ měly pro území střední Evropy zásadní civilizační význam a iniciovaly zde vznik městské sítě, těžbu rud a posílily zde konsolidaci velkých mocenských celků. Přednáška současně ukáže, že migrace nepřináší jen pozitiva, ale mohou být průvodními jevy období společenského úpadku. Součástí přednášky bude též zmínka o fenoménu krajanství. Zastaví se také u jevu, že v dlouhodobé historické perspektivě je Evropa přistěhovaleckým kontinentem relativně krátce a zaměří se na formování největších migračních skupin v Evropě po druhé světové válce. Z výkladu bude zřejmé, jak se jejich dynamika promítla v migrační teorii.

Literatura:

CASTLES, S. & MILLER, M., (2014): *The Age of Migration. International Population Movements in the Modern World*. London: MacMillan Press (5. vydání).

UHEREK, Z. (2016): *Migrace v moderní historii*. In: Uherek, Z., Ošádalová, Š., Honusková, V., Günter, V. *Migrace, historie a současnost*. Ostrava, Občanské sdružení PANT, Edice *Moderní dějiny*, str. 13-29.

02.
11.
2019

Definice, statistika a základní měření procesu mezinárodní migrace, stěžejní metodologické přístupy k výzkumu

Kristýna Janurová, M.A.,
Lenka Pavelková, MSc. (Přf UK)

Podíl migrantů, počet uprchlíků, objem nelegální migrace, to jsou témata, která v posledních letech začala být výrazně častěji skloňována českými politiky, médií i laickou veřejností. Často se právě s takovými číselnými údaji ve veřejném prostoru nakládá neopatrně, mnohdy se šokujícím, varovným nebo strach vyvolávajícím účinkem. Přednáška představí, jak rozumět číselným údajům vycházejícím ze statistik nebo výzkumu, jak s nimi pracovat, jak odhalit jejich dezinterpretace a vyhnout se jim. Přednáška bude obsahovat dílčí témata terminologie v oblasti mezinárodní migrace a její užívání v praxi a další data a zdroje informací o mezinárodní migraci, metody zkoumání mezinárodní migrace.

Literatura:

BERNARD, J., LEONTIYEVA, Y. (2013): *Cizinci jako obtížně dosažitelná populace. Data a výzkum*, 7(1), s. 57 – 80.

Dostupné z:

[http://dav.soc.cas.cz/uploads/
cfffb873645374315170573eab28d219c81ce85_
DaV_2013-1_p57-80_Bernard_Leontiyeva.pdf](http://dav.soc.cas.cz/uploads/cfffb873645374315170573eab28d219c81ce85_DaV_2013-1_p57-80_Bernard_Leontiyeva.pdf)

07.
12.
2019

Právní rámce a politiky mezinárodní migrace a tzv. uprchlická krize 2015–2016

Mgr. Jan Schroth (IOM)

Přednáška představí příčiny, průběh a důsledky tzv. uprchlické krize a zaměří se i na právní rámec jak na globální, tak evropské úrovni (mezinárodní uprchlické právo, Ženevské konvence, mezinárodní námořní právo, společný azylový systém EU, Dublinská úmluva, Schengenský systém atd.). Detailně bude popsán vývoj tzv. uprchlické krize v zemích zdrojových (Blízký Východ, Afrika), tranzitních (Turecko, Líbye aj.) i cílových (Německo aj.). Budou prezentována data IOM – Mezinárodní organizace pro migraci, ale i z dalších zdrojů (FRONTEX, UNHCR, EASO). Krize bude analyzována rovněž z hlediska širšího historického rámce a jejích dopadů na politický vývoj v jednotlivých zemích i na úrovni Evropské unie.

Literatura:

<http://faktus.info/analyzy/jan-schroth-kolik-prislo-do-evropy-migrantu-v-roce-2015-a-jaky-pocet-muzeme-ocekavat-letos/>

<http://faktus.info/analyzy/do-evropy-priplulo-v-roce-2016-pres-stredozemni-more-kazdy-den-tisic-migrantu/>

<http://faktus.info/analyzy/proc-mezi-migranty-prevazuji-mladi-muzi/>

<http://faktus.info/analyzy/jan-schroth-moznosti-rizene-migrace/>

<http://www.slovo21.cz/index.php/aktuality/478-co-odhaluji-cisla-o-migraci>

www.encykopediemigrace.org

<http://migration.iom.int/europe/http://migration.iom.int/europe/>

<https://migrationdataportal.org>

04.
01.
2020

M^da
Masarykova
demokratická
akademie

Přehled a kritické zhodnocení konceptů a teorií sloužících k vysvětlení procesu mezinárodní migrace

Prof. RNDr. Dušan Drbohlav, CSc. (Přf UK)

V úvodu budou velmi stručně představeny hlavní významné přístupy ke studiu migrace – Ravenstein a jeho následovníci a Chicagská škola. Poté budou popsány významné trendy v podobě proměn charakteru migračních pohybů – zachyceno např. v teorii migračních cyklů, „S“ křivce, procesu transnacionalizace nebo konceptu tzv. „tekuté migrace“. Následovat bude představení vybraných stěžejní konceptů a teorií, které dnes dominují výzkumu mezinárodní migrace. Bude podán kritický výklad, který zdůrazní výhody, ale i nevýhody daných konceptů a teorií. Důležitou součástí výkladu bude vystižení dvou protikladných přístupů – historicko-strukturalistické perspektivy versus neoklasický ekonomický přístup. Přehled uzavře ukáзка testování platnosti teorií a konceptů v realitě – například na ukrajinské migraci do Česka.

Literatura:

DRBOHLAV, D. UHEREK, Z. (2007): *Reflexe migračních teorií. Geografie – Sborník České geografické společnosti*, roč. 112, č. 2, str. 125–141.

01.
02.
2020

Proces integrace migrantů do společností cílových zemí

doc. RNDr. **Eva Janská**, Ph.D. (Přf UK)

Přednáška se nejprve zaměří na definici důležitých pojmů v oblasti migrace a integrace (adaptace, akulturace, asimilace, integrace, segregace, separace), včetně základních konceptů integrace. Na příkladu Česka a výsledků výzkumných projektů přiblíží povahu integrace cizinců v Česku. Zaměří se přitom na vybrané etnické skupiny, jako jsou Vietnamci, Ukrajinci a Rusové. Zmíněny budou též nástroje integrační politiky v Česku, tj. koncepce integrace (neboli vládní dokument, který popisuje integrační proces cizinců a vztah majorita versus minorita).

Literatura:

JANSKÁ, E. (2015): *Transnacionalizace, integrace a remitence: příklad Ukrajinců v ČR. Praha a menšiny*. In: *Sborník příspěvků z mezinárodní konference konané v Praze*, Sulitka, A. a Uherek Z. (eds). *Praha, Etnologický ústav AV ČR a Dům národnostních menšin, Praha, str.180–184.*

JANSKÁ, E. *Multikulturní svět*. In: *Kolektiv autorů. Zeměpis 9, nové vydání. Plzeň, Fraus.*

JANSKÁ, E, ČERMÁKOVÁ, D. (2016): *Nejdřív práce a potom....zase práce (aneb jak žijí Ukrajinci v Česku?)*. *Geografické rozhledy*,26/1, 22–23.

KOROPECKÁ, M., JANSKÁ, E. *Život muslimek v české společnosti. Přírodovědci.cz – Magazín Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy*, 2016, sv. 04/2016, s. 14–15. ISSN 1805–5591.

PŘÍDALOVÁ, I., KLSÁK, A. (2019): *Cizinci v našem sousedství: důvod k obavám?* *Geografické rozhledy*, 28/3, 34–37.

masarykovaakademie.cz/nabizime/kurz-mezinarodni-migrace
info@masarykovaakademie.cz | +420 602 772 851

07.
03.
2020

M^da
Masarykova
demokratická
akademie

Mezinárodní migrace a rozvoj

Prof. RNDr. Dušan Drbohlav, CSc. (Přf UK)

V úvodu bude představeno paradigma vztahu problematiky migrace a rozvoje a charakterizována jeho proměna v čase. Diskutován bude jak vztah migrace k rozvoji, tak naopak vliv rozvoje na migraci. Jednotlivě budou uvedeny a definovány hlavní oblasti studia problematiky migrace a rozvoje – tedy role diaspor, migrační „brain drain“, resp. možný „brain gain“ a „brain exchange“ stejně jako funkce remitencí – finančních a sociálních. Obecný výklad bude doplněn o některé konkrétní příklady, zejména empirické studie dokládající význam a roli finančních remitencí ukrajinských pracovníků v Česku a sociálních remitencí moldavských pracovních migrantů v Česku. Problematika bude diskutována jak s ohledem k situaci v zemi cílové, tak zejména zdrojové.

2. část

18. 04. 2020

Nelegální migrace a neoprávněné ekonomické aktivity migrantů

Prof. RNDr. **Dušan Drbohlav**, CSc. (Přf UK)

Fenomén nelegální migrace bude představen spolu s neoprávněnými ekonomickými aktivitami migrantů v imigračních cílových zemích. Bude vysvětleno použití pojmu nelegální migrace v odborné literatuře, budou představeny její hlavní formy a podoby, stejně jako ukázka způsobů zjišťování intenzity tohoto fenoménu. Rovněž tak budou ukázány odhady počtu neoprávněně působících migrantů v bohatších imigračních zemích. Budou diskutovány dopady zejména negativní, ale i „pozitivní“ tohoto fenoménu ve vztahu zejména k zemi cílové i samotným migrantům. V daných souvislostech bude též diskutována otázka regularizací. Naznačeny budou rovněž cesty, jak s tímto doprovodným jevem legální migrace bojovat.

**16.
05.
2020**

Mezinárodní migrace a gender

Mgr. **Petra Ezzeddine**, Ph.D. (FHS UK)

První část přednášky se zaměří na specifické strategie migrace žen a vlivu migrace a migračních politik na genderové role a rodinu. Bude analyzovat transformaci rodiny a domácnosti, neopomene také problematiku intersekce (třídy, věku, genderu atd.) a znevýhodnění v procesu migrace. V druhé části se bude přednáška věnovat genderovým specifikům pracovní migrace do České republiky, které popíše na 2 etnografických příkladech: tzv. migraci péče z Ukrajiny (chůvy, uklízečky, pečovatelky o seniory) a na péči v migraci (transnacionální mateřství migrantek z Ukrajiny).

20.
06.
2020

Environmentální migrace

Prof. RNDr. **Dušan Drbohlav**, CSc. (Přf UK)

V úvodu bude představena definice environmentální migrace doprovázená typologií migračních pohybů způsobených environmentálními faktory. Stručný výčet vybraných migrací zapříčiněných environmentálními faktory v historii bude doplněn i o odhady velikosti těchto pohybů. Stejně tak budou ve spojitosti s environmentálními katastrofami uvedeny i vyčíslené ztráty na životech a majetku. Budou představeny hlavní determinanty environmentálních pohybů především ve vazbě na změnu klimatu i možný budoucí vývoj migrací v závislosti na intenzitě environmentálních změn. Budou nastíněny problémy vzniku a existence legislativního rámce daných pohybů. Diskutovány budou nečetné koncepty vysvětlující chování lidí v prostoru v návaznosti na kvalitu (např. tzv. koncept „amenity migration“) resp. degradaci prostředí, s důrazem na behaviorální přístup – analýzu reakcí a následných modelů chování samotného člověka. K dokreslení situace budou detailněji diskutovány příklady vybraných environmentálních migrací – po ničivém zemětřesení na Haiti (2010), při trvalém zvyšování hladiny oceánu na Marshallových ostrovech a po nuceném vystěhování z důvodů výrazné změny terénu/krajiny – příklad Česka.

19.
09.
2020

Dopady mezinárodní migrace – se zvláštním důrazem na ekonomické, demografické, sociokulturní, psychologické a geografické aspekty

Prof. RNDr. Dušan Drbohlav, CSc. (Přf UK)

V úvodu bude vysvětleno, proč je velmi obtížné dopady, resp. zisky či ztráty plynoucí z mezinárodní migrace měřit. Následovat bude výklad, který zdůrazní zisky a ztráty v perspektivě tří subjektů – samotného migranta, země zdrojové a země cílové. Na vybraných ukázkách pak budou přiblíženy dopady mezinárodní migrace zejména ve vztahu k ekonomickým, demografickým, sociokulturním, psychologickým a geografickým aspektům. Zvláštní pozornost bude věnována konceptu tzv. „náhradové migrace“ a procesům prostorové a sociální izolace migrantů – segregaci, separaci, marginalizaci.

17.
10.
2020

Mezinárodní migrace a integrace migrantů v Česku (v kontextu zemí V4)

Prof. RNDr. **Dušan Drbohlav**, CSc. (Přf UK)

Výklad začne stručným zasazením české migrační reality do střeoevropského kontextu. Následovat bude přehled historie migrace na území současného Česka. Bude poukázáno zejména na emigrační tradici vrcholící vystěhovalectvím na přelomu 19. a 20. století, stejně jako na poměrně malou (přesto existující) zkušenost se standardními mezinárodními migranty v poválečné éře. Přehled se dále soustředí na současnou imigraci (po roce 1990) podle jednotlivých vybraných typů – především pracovní a rodinná imigrace včetně integrace do české společnosti. Zmíněny rovněž budou toky a stavy žadatelů o mezinárodní ochranu. Představeny a na empirickém podkladě vykresleny také budou vybrané imigrační skupiny s jejich specifickými imigračními a integračními rysy (Ukrajinci, Moldavané, Arméni, Vietnamci). Kromě popisu a vysvětlení reality samotných migrantů bude pozornost také částečně věnována tomu, jak česká majorita vnímá problematiku mezinárodní migrace a migrantů. Speciální část se dotkne nastavení a fungování české migrační a integrační politiky. Přednáška bude uzavřena krátkým vstupem o intenzitě a povaze současné české emigrace.

**21.
11.
2020**